

Ha az ilyen 60—70 éves öregeknek az ugyanis súlyosan leredukált nyugdíjkepes összeghez a pótlékot is betudnák, amit elkülönítettek, azt hiszem jó egypár lenne nyug-

díjazható és ezek helyett ugyanannyi fiatal lenne alkalmazható, mégpedig a havi 90 pengőért, tehát a jelenleg szolgálatban levő öreg lakbérének összegéért.

Izsáky Margit:

Európa legolcsóbb rádiumpórháza a budapesti Eötvös Lóránd-intézet!

Vajsárga, frissenfestett háromemeletes épület a Bakács-téren, nem monumentális, terpeszkedő kórház-palota, inkább mintha valami magánszanatorium-féle lenne — ez Budapest új rádium-kórháza. Hivatalos helyen ugyan szivesebben használják a rádium- és röntgenintézet nevet, azt akarván hangsúlyozni vele, hogy nem azilum, nem hospitál, ahol sok olyan beteget is ápolnak, akiken már segíteni nem is lehet, hanem gyors-ütemű sugárkezelésre berendezett gyógyító

üzem.

Nyugodt vonalak, kellemes, derűs színek, a legmodernebb tetővilágítás, amellel fényűzésnek semmi nyoma sincs, látszik, hogy minden krajcár kiadást kétszer megrágtak, mielőtt engedélyezték és kiadták volna, a vezető főorvos szobája például a lépcsőház tetőjére épült, a lépcső ott bubosodik a szobában, laticel-matracokat helyeztek a tetejére, aztán letakarták szőttessel, eképen szelonsították az egészet

A rádium-ágyu előszobájában

Reggeli kilenc óra. Lenn, az alagsorban a várószoba tele emberekkel. Ápolónők, szolgák, fehérköpönyeges orvosok huznak el perceként mellettem, ez ugylátszik olyan kórház, aminek tempója van, ahol mindig mindenki szalad. A karosszékben és fehér bádogpadokon a betegek békés köztársasága üldögél. Várják a professzort — és közben beszélgetnek. A fehérhajú, madárcsontú kis néni élénk diskurálásban van a szöke méltóságosasszonnyal, aki kekszet rág, öt perccel ezelőtt egyik sem tudta, még a másiktól, hogy a világon van.

— Bizony — dicsekszik a kicsi néni, száz mosolygó ráncba szalad aszott-alma arca — *harmadszorra vágta fel a hasamat, ezelőtt két héttel és már itt vagyok!*

— Jó vére lehet kegyednek — mondja bánatosan a méltósága — és jó szíve főleg! Ebben a korban.

— Nekem a nagyapám is kilencvenhat éves korában halt meg — dicsekszik tovább az anyagi kis öregasszony. Innen is, onnan is halom — nekem az úram — nekem a lányom — most már másodszer vágna — á, az injekció az nem ér semmit, ne hagyja magát nagysád injekciózni — hálószobák és kamrák tárulnak, feltett családi titkokról perceként „hull le a lepel” e váróterem-hangulatba a gyóntatószék homályának misztikumá vegyül, mint a hívők Mekka felé, úgy tekintenek a rádiumágyu irányába.

Ólomfal mögött, három lakat alatt őrzi a rádiumot

A berendezés több mint egyszerű: takarékos, de a gépek... Sohasem látott hatalmas fehér gépszörnnyetek, bonyolultságukban is megnyugtatók. Itt találkozom végre a jól-tévedő géppel, amelyik nem termel gazdasági válságot és háborút — itt látható a gép, technikai civilizációnk egyedüli mentsége — a telepantoskop, a rádiumágyu, a Siemens-Tuto. Lenyűgözöden, féleletesen szépek, nem csodálkozom, ha valaki, ráktól felmárt, munkában elhasznált nyomorult tanyái magyar leborulna előtte.

A telepantoskop-diagnostika céljaira rögtön az alagsoron szolgál egy helység. Óriási röntgen-aparatus, amelyikkel nemcsak átvilágítani lehet a beteget, hanem azonnal, átvilágítás közben, amikor az orvos valami figyelemreméltót talál, fényképezni is. Felül a gépre, amelyik megindul velem, lassan, fokozatosan hátrahajlik és lefektet, most ágy, a lámpa rákerül a melleme, bármilyen szögben, bármilyen pillanatban megállítható, a beteget lehet alulról, felülről fotografálni, a világ minden tája felé forgatni anélkül, hogy a betegnek moccani kellene. Simán, biztosan, pillanat alatt csuszki helyére minden, akik valaha egy bonyolult röntgen-felvétel örömeiben részt vettek, gipszben, fájó tagokkal esetleg — azok méltányolni tudják ez a gépet... Amellett az egész csodálatosan biztos — egyszerű átvilágításnál rákapcsolják például az ernyőt a melleme — és az ernyő fog — nem mozdul el — igaz, hogy én se tudok moccani sem alatta.

A folyosó másik oldalán készítenek a rádium-moulaget. Itt rádiummal telt tükkel pakkolásokat tesznek a beteg testrészeire, mellette van a rádium-ágyu helyisége, egyelőre még csak az ágyu fényképpel — a gép maga még nincs itt, június közepén érkezik Belgiumból és mellette, vastagfalú, légmentesen elzárt kamra, a szentek szentélye — óriási Wertheim-Iszékényben itt őrzi a rádiumot. Tizenhárom centiméter vastag ólomfal szigeteli el, három kulccsal lehet kinyitni, az egyik kulcs az adminisztratív intézőnél, Kápolgy Károlynál van, a másik Manninger pro-

fesszornál, a harmadik az inspekciós orvosnál.

Egyelőre csak másfél gramm rádium van — ennek is 75.000 dollár az értéke — még három gramm rádiumot kap a kórház a legközelebbi jövőben. A rádium óriási érték — még a legelenyészőbb paránya is. A rádiumkezelésnek van egy fajtája, amikor platina-tükből rádiumot helyeznek a beteg testrézbe, ez a platinatü hasonlít a gramofontükhöz, az egyik vége lánzszerű, a másik rendes varrótü és foka van, két féle fonál befűzve, ezzel a fonállal bevarrják a tü a testbe, hogy el ne mozdulhasson és — el ne lopja a beteg... mert már ez is megtörtént. Itt, az Eötvös Lóránd intézetben, akibe rádium-tü helyeznek, bezárják egy szobába, ahonnan ki nem mozdulhat, míg a tü benne van. A szobában mindene megvan, amire csak szükség lehet, de a helyiséget el nem hagyhatja.

Kétszázézer Volt gyógyít!

Ebben, a vastag üvegfalal kétfelé osztott szobában van a Siemens-Iker-Tuto, egy kétszázézer Volt feszültséggel dolgozó besugárzó gép. Két beteget lehet kezelni egyszerre vele, érintésbiztos és sugárzásvédelemmel, vagyis hozzá lehet érni a pokoli feszültséggel tele huzalokhoz, munkaközben, nem történik semmi baj, a lámpa pedig az orvost is védi, nemcsak a beteget. A sugárzási terápia orvosmártírjainak a számát akarják csökkenteni ezzel.

A beteget elhelyezik a műtőasztalon, beállítják a lámpát és az orvos odakiinn megindítja a gépet. Az orvos, aki ezt kezeli, a fogantyuk egész klaviatúráján játszik, bonyolult óraszerkezetek mutatják az áramerősséget, sima érclepon tüzjelek villannak, piros villám cikázik előttem, az orvos bekapcsolta a kétszázézer Volt áramerősséget. Lenn, a padlón, a lábam előtt tükrök, csilingelve lámpa gyullad benne, zug, dohog, mozog az egész szoba és nekem a Wells-film jut az eszembe. Milyen primitív, milyen valószínűtlen volt ott, a jövő országában ehhez képest minden...

Nagyon érdekes a biztonsági berendezkedés, amikor a kezelés ideje lejár, az óra egy percig tartó csengetéssel jelzi és aztán magától kikapcsolódik a gép. Nem az orvos kapcsolja ki, hanem óraszerkezet irányítja — mert az orvos esetleg rosszul lehet — de a gép, az soha...

Egy mási szobában találkozom a Chaoul-féle kontrakt Bestrahlung Apparattal — ez a hivatalos neve. Hosszu fémtubusban végződik a gép karja, ezt egyenesen be lehet tölteni a daganathoz, be a beteg testbe, ez is vízűtéssel megy, mint a Siemens-Iker-Tuto, amint a lámpa vízűtése megszűnik, kikapcsolódik az áram.

Fenn, az emeleten, a fizikai laboratóriumban van a Haensch-féle Mikro-Makro-Photometer. Ez egy kicsi, háromnegyedméteres fényelektromos szerkezet, amelyikkel az adagolandó rádium mennyiséget lehet pontosan beállítani. Ez a kicsi gépesoda az intézet büszkesége, ilyen magának az egyetemnek sincs. Egyszerűen azért, mert elmondhatatlanul — drága

Európa legolcsóbb rádium-kórháza

Végigszaladok a kórtermeken. Kétágyas, négyágyas külön szobák, piros, kék szőttesekkel vidámitva, van kétágyas „közös” szoba, amelyik disze lehetne bármelyik szanatoriumnak, aztán három hatágyas közös kórterem következik egymásmellett ezek a legnagyobbak. Összesen száz férőhely van, csupa kis, legfeljebb hatos szobákra tagolt az egész intézet, a díjazás a rendes kórházi ápolási díj,

plusz ötven százalék, amiben már a kezelés is benne van. A külföldi rádium-kórházakban harminc, negyven és ötvenpengős a napi ápolási költség, tehát ez a kórház Európa legolcsóbb rádium-kórháza.

Központi igazgatója Wolff Károly, az intézet vezető főorvosa Manninger Vilmos, három konziliárius főorvosa van, Kubányi Endre látja el a sebész, Probstner Artur a nőgyógyász, Czunft Vilmos a röntgenológus tisztét.

Azonkívül négy alorvos van, Zsebők Zoltán röntgenológus, Harmus László belgyógyász, Szenthe István nőgyógyász és Karniss Nándor sebész. Az intézet fizikusa nő — Toperczer Johanna.

Mit mond Manninger?

— Hogyan jut el a kórházba, például az a debreceni szegény földmunkás, akinek a kezelésre nincsen pénze?

— Az intézet egy részét a szegénysorsu betegek részére tartjuk fenn. Az ország bármelyik tájáról jöhetnek ide, az illetékes intézet, mondjuk a debreceni, szegedi, vagy pécsi, megvizsgálja az illetőt, megállapítja a diagnózist, amelyet közöl velünk, egyszerűen megkérdi, hogy mikor kerülhet a beteg sorra? Mi aztán számontartjuk, előjegyezzük és annakidején értesítjük a vidéki intézetet, ahova a sugárkezelés befejezésével a beteget visszairányítjuk. Az a szegénysorsu beteget, aki nálunk jelentkezik, megfelelő intézetbe helyezük — például akinek a gégéjét támadta meg a daganat, gégegyógyászatra, akinek gyomra beteg, belgyógyászatra és így tovább. Csak a sugárkezelés közvetlen idejére vesszük át, hogy mennél több helyünk legyen!

— Mennyit fizet az ugynevezett közös kórtermi beteg pontosan?

— Nyolc pengő hetven fillért naponta. Az intézet jóformán egyedülálló abban, hogy a beteget nem szakítja el előbbi kezelőorvosától, hanem meghagyja a kapcsolatot, lehetővé teszi a kezelőorvosnak, hogy a konziliáriumokon résztvevessen. Csak a sugárkezelés szakszerű alkalmazásának módjában ragaszkodik a szupremációjához, ami természetes is, hiszen nagy sugárdózisokkal dolgozni — eszközök hiányában — csak nagyon kevés orvosnak volt alkalma.

Zsebben a veszélymérő

— Tanár ur szerint a sugárkezelés veszélye mennyiben fenyegeti az ápolószemélyzetet és az orvosokat?

— Mindent megtettünk, hogy ezt a veszélyt a minimálisra redukálhassuk. Minden ápolónő és orvos kap egy mérőeszközt, melyet a zsebében visel egész nap, minden este lemérjük a gondosságát és a figyelmet, amellyel kezelte magát! Az egész elsősorban figyelem kérdése. Azt az ápolónőt, aki nem vigyáz magára — menesztjük! Pontosan vizsgáljuk a vért és az elváltozásokat, úgy hogy azt mondhatjuk, hogy nagyobb baj nem történhetik, mert azonnal észrevesszük! Az ápolónők nagyrésze, a Rókusban lakik, hogy legalább éjjelre kivonják őket a sugárzás lehetősége alól, azok pedig, akik kénytelenek idebenn tartózkodni éjjel, más emeleten hálnak. Azonkívül: félévenként váltjuk az ápoló személyzetet, akik a huzamosabb érintkezés során nagyobb veszélynek vannak kitéve.

A budapesti Eötvös Lóránd rádiumintézet minden gépe magyar. Magyarországon készült a legbonyolultabb külföldi elnevezésű gép. Magyar iparos készítette, magyar emberek gyógyítanak vele.

Egyedül a rádium-ágyut kapjuk Belgiumból. Az egyetlen, amely elkészült...

Kétszázhatvan osztrák vasutas érkezett Budapestre

Az osztrák államvasutak igazgatósági főcsoportjának 260 tagja érkezett szombat délután a keleti pályaudvarra, hogy két napot töltsenek Budapesten. Fogadtatásukra a magyar vasutasság képviselőjében népes küldöttség jelent meg Gerencséry Mihály dr. Máv tanácsos, a VOGÉ ügyvezető elnöke, vezetésével, valamint a keleti pályaudvar főnöke, Homonnay Dezső főfelügyelő, Gál Kálmán felügyelő, állomásfőnökhelyettes a személyzet élén. A vonat érkezése után a budapesti üzletvezetőszék zenekara Vágóvölgyi karnagy vezényletével először osztrák, majd a magyar Himnuszot játszott. A magyar vasutasság nevében Gerencséry Mihály dr. Máv tanácsos köszöntötte az osztrák vendégeket, üdvözlő beszédében kiemelte azt a meleg baráti viszonyt, amelyet a két állam és annak vasutassága fenntart. Hunna Franz központi igazgatósági főfelügyelő hálás szívekkel mondott köszönetet a szívélyes fogadtatásért, ami csak erősíti bennük a magyarság iránti szeretetüket.